

Regeringens proposition

1979/80: 156

om medelstillskott till Datasaab AB

beslutad den 27 mars 1980.

Regeringen föreslår riksdagen att antaga det förslag som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

THORBJÖRN FÄLLDIN

NILS G. ÄSLING

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att ett anslag av 37 milj. kr. anvisas på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1979/80 för att finansiellt rekonstruera Datasaab AB.

INDUSTRIDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1980-03-27

Närvarande: statsministern Fälldin, ordförande, och statsråden Ullsten, Bohman, Mundebo, Wikström, Friggebo, Mogård, Dahlgren, Åsling, Söder, Krönmark, Burenstam Linder, Johansson, Wirtén, Holm, Andersson, Boo, Winberg, Adelson, Danell, Petri

Föredragande: statsrådet Åsling

Proposition om medelstillskott till Datasaab AB

1 Inledning

Riksdagen fattade i december 1977 beslut (prop. 1977/78: 17, NU 1977/78: 31, rskr 1977/78: 98) om de ekonomiska förpliktelser som staten iklädde sig genom ett mellan staten och Saab-Scania AB den 21 september 1977 ingånget huvudavtal om samarbete på datorområdet. Samarbetet avsåg att Datasaabdivisionen i Saab-Scania AB (Saab-Scania) och Stansaab Elektronik AB (Stansaab) skulle gå samman i ett av staten och Saab-Scania gemensamt ägt bolag. Det nya bolaget, med namnet Datasaab AB (Data-saab), startade sin verksamhet vid årsskiftet 1977–1978.

Huvudavtalet innebär bl. a. att staten och Saab-Scania under åren 1978–1981 var för sig årligen skall skjuta till 37,5 milj. kr. till Datasaab samt att förluster som inte täcks av tillskotten skall ersättas av parterna till lika stora delar. Enligt avtalet skall staten under samma period dessutom årligen skjuta till 32,5 milj. kr. för datatekniskt forsknings- och utvecklingsarbete.

Bokslutet för Datasaaabs verksamhet under år 1978 visade en kvarstående förlust på 123,6 milj. kr. efter avtalet ägartillskott. Ägarna tillsköt 57 milj. kr. vardera för att täcka förlusten (prop. 1978/79: 189, NU 1978/79: 53, rskr 1978/79: 446).

Det preliminära bokslutet för år 1979 visar att bolagets förlust inte heller detta år täcks av de årliga avtalade medelstillskotten från ägarna. Det ankommer därvid enligt huvudavtalet på staten och Saab-Scania att till lika delar ersätta den kvarstående förlusten.

2 Föredragandens överväganden

2.1 Datasabaabs organisation och verksamhet

Datasabaabkoncernen består i dag av moderbolaget Datasabaab med de inhemska dotterbolagen Datasabaab Sverige AB, vilket arbetar som försäljningsbolag i Sverige, och Närdata AB, som tillhandahåller datatjänster, samt försäljningsbolag i ytterligare 11 länder.

Koncernen har totalt 3 320 personer anställda varav 930 är sysselsatta vid dotterbolag i utlandet. I Sverige är verksamheten lokaliserad så, att det vid moderbolaget finns 1 140 arbetstillfällen i Järfälla och Vällingby och 810 i Linköping. Datasabaab Sverige AB (försäljningsbolaget) sysselsätter totalt ca 360 personer på ett flertal platser i landet. Närdata har ca 80 anställda.

Moderbolaget är uppdelat i fyra produktorienterade divisioner. Division Affärssystem utvecklar och marknadsför minidatorbaserade affärssystem och dataterminalen Alfaskop. Division Banksystem utvecklar bankterminaler, som med framgång har sålts till banker i Norden, övriga Europa och Förenta staterna. Division Interaktiva datasystem utvecklar datorstyrda flygtrafikledningssystem för civila och militära tillämpningar. Division Nya områden arbetar med idéer till nya bärkraftiga områden för framtida verksamhet. Divisionen arbetar med att upprätthålla den unika kompetens som har byggts upp inom sjukvårdsdataområdet, ett område som har visat sig vara mycket besvärligt från marknadssynpunkt, men där det bedöms finnas intressanta tillämpningsmöjligheter. F. n. studeras inom denna division också datasystem för förebyggande hälsovård.

2.2 Ekonomiska förhållanden

Förlusterna under år 1978 översteg vad som förutsågs vid bildandet av Datasabaab. I enlighet med avtalet lämnade Saab-Scania och staten därför ett extra bidrag på sammanlagt 114 milj. kr. för att täcka företagets förluster för detta år. För år 1979 förutses, enligt ett preliminärt bokslut, en förlust av ca 73 milj. kr. sedan avtalat ägartillskott har frånräknats. De preliminära resultat- och balansräkningarna bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga*.

Enligt vad jag har erfarit visar budgeten i Datasabaab för år 1980 en beräknad förlust i moderbolaget av ca 120 milj. kr., vilket kan komma att ställa krav på extra förlusttäckningsbidrag på ca 10 milj. kr. För år 1981 räknar företagsledningen med en förlust som understiger det avtalade bidraget. Vid beräkningen av återstående behov av förlusttäckningsbidrag, måste beaktas att någon balanserad förlust inte skall kvarstå för perioden 1978–1981.

Orsakerna till företagets dåliga resultat de första åren är flera. Bl. a. kan nämnas att resultatet för Saab-Scantias Datasabaab-division försämrades mer

än beräknat vid överflyttning till det nya bolaget. De rationaliseringsmöjligheter som skapades i det nya bolaget kunde heller inte utnyttjas i den takt som hade förutsetts.

Stansaab har under tidigare år i stort sett visat nollresultat. Efter sammanslagningen ökades satsningen på forskning och utveckling inom data-terminalområdet vilket på kort sikt ledde till resultatförsämring. De nya Alfaskopsystemen bedöms vara företagets mest lovande produkter.

Den division inom företaget som tillverkar flygtrafikledningssystem expanderade kraftigt i samband med en stor order från Sovjetunionen. Efterfrågan på denna typ av utrustning har dock varit dämpad på andra marknader och fortsatt export till Sovjetunionen har försvårats på grund av skärpta embargobestämmelser.

Åtgärder har kontinuerligt vidtagits för att lösa företagets olika problem. Företaget har bl. a. anlitat internationella konsulter för att finna åtgärder som så snabbt som möjligt kan leda till ökad konkurrenskraft och bättre ekonomiskt resultat. Företagets ledningsfunktioner har stärkts och företaget arbetar nu mer kundanpassat än det har gjort tidigare. Samarbetet mellan Linköpings- och Järfällafabrikerna har förbättrats.

2.3 Finansiell rekonstruktion

Som jag nyss har redovisat förutsåg ägarna vid bildandet av Datasaab att ekonomiska bidrag till företaget krävdes under de första fyra verksamhetsåren. Bidragen bestämdes till lika stora belopp under vart och ett av dessa år. Förlusterna under åren 1978 och 1979 har dock överskridit vad som kunde förutses vid bolagets bildande. Enligt huvudavtalet skall förluster utöver vad som täcks av bidrag, täckas av ägarna till lika stora delar. Staten är därför enligt avtalet skyldig att för år 1979 till Datasaab skjuta till ca 37 milj. kr. Saab-Scania har i sitt bokslut för år 1979 avsatt 37 milj. kr. för bidrag till Datasaab.

I min redogörelse i prop. 1977/78: 17 framhöll jag bl. a. med hänvisning till det internationella konkurrensläget att ett statligt ekonomiskt stöd under en övergångsperiod är nödvändigt för att skapa en svensk dataindustri som av egen kraft kan konkurrera på 1980-talets marknad. Jag erinrade också om den allmänna industripolitiska betydelse en allsidigt utvecklad svensk dataindustri kan få som kunskapsbas och förmedlare av ny teknik till andra delar av industrin. Vad jag då framhöll är alltså aktuellt. Av skäl som jag nyss har redovisat har det emellertid tagit längre tid än vad som ursprungligen avsågs att komma till rätta med de problem som har funnits i Datasaab och förlusterna har blivit större än beräknat.

Jag bedömer att de åtgärder som har vidtagits av Datasaabs företagsledning och den plan som företaget nu arbetar efter är tillfredsställande och innebär en rimlig balans mellan kravet på snabb lönsamhet och det långsiktiga målet att bygga upp en livskraftig svensk dataindustri. Det står

samtidigt klart att om de ekonomiska resultaten framdeles inte avsevärt förbättras måste staten som delägare kräva att styrelse och bolagsledning vidtar nödvändiga åtgärder för att undvika ytterligare förluster. Sådana åtgärder kan innebära att sysselsättningen i företaget minskar och verksamheten koncentreras till områden där företaget är konkurrenskraftigt.

Mot bakgrund av vad jag nu har framfört förordar jag att ett anslag av 37 milj. kr. anvisas på tilläggsbudget III för innevarande budgetår för att täcka statens del av den för år 1979 beräknade förlusten.

3 Hemställan

Med hänvisning till vad jag har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att till *Medelstillskott till Datasab AB* på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1979/80 under fjortonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 37 000 000 kr.

4 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att antaga det förslag som föredraganden har lagt fram.

Bilaga

Datasaab AB**Preliminär resultaträkning för år 1979 (i milj. kr.), moderbolaget**

Fakturering samt övriga rörelseintäkter	595,6
Kostnader för tillverkning, försäljning och administration	-704,3
Rörelseresultat före avskrivningar	-108,7
Avskrivningar enligt plan	-19,0
Rörelseresultat efter avskrivningar	-127,7
Finansiella intäkter och kostnader	
Ränteintäkter från dotterbolag	5,3
Övriga ränteintäkter	2,2
Räntekostnader	-44,4
Övriga finansiella intäkter	1,3
Resultat efter finansiella kostnader och intäkter	-163,3
Extraordinära intäkter och kostnader	
Rörelsebidrag	107,5
Försäljning av fastighet	7,8
Avveckling D 12 till Facit	-17,3
Aktienedskrivning Datasaab Frankrike	-7,2
Resultat före bokslutsdispositioner och skatt	-72,5
Bokslutsdispositioner	
Återföring av avskrivning enligt plan	0,1
Skatt	-0,1
Årets nettoresultat	-72,5

Datasaab AB**Preliminär balansräkning för år 1979 (i milj. kr.), moderbolaget**

TILLGÅNGAR	
Omsättningstillgångar	
Kassa och bank	2,9
Kundfordringar	66,6
Fordringar i dotterbolag	379,2
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	7,0
Andra fordringar	12,9
Lämnade förskott	14,8
Varulager	351,6
Summa omsättningstillgångar	835,0

Anläggningstillgångar	
Långfristiga fordringar i dotterbolag	43,3
Övriga långfristiga fordringar	5,7
Aktier och andelar i dotterbolag	91,9
Aktier och andelar i andra bolag	2,8
Anläggningar	
Anskaffningsvärden	147,2
Ackumulerade avskrivningar enligt plan	-56,6
Summa anläggningstillgångar	234,3
Summa tillgångar	1 069,3
SKULDER OCH EGET KAPITAL	
Kortfristiga skulder	
Skulder till banker	80,7
Skulder till leverantörer	121,5
Skulder till dotterbolag	61,3
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	53,0
Andra skulder	114,8
Förskott från kunder	17,2
Summa kortfristiga skulder	448,7
Långfristiga skulder	
Banklån	262,6
PRI	47,2
Förskott från kunder	43,7
Övriga lån	0,1
Summa långfristiga skulder	353,6
Obeskattade reserver	
Ackumulerade avskrivningar utöver plan	0,2
Summa obeskattade reserver	0,2
Bundet eget kapital	
Aktiekapital	360,0
Reservfond	1,0
Ansamlad förlust	
Balanserad förlust	-21,7
Årets resultat	-72,5
Summa eget kapital	266,8
Summa skulder och eget kapital	1 069,3

